

Συνδιοργάνωση
ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΜΕΓΑΡΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

5-7 Μαΐου 2006
Διεθνές Μουσικολογικό Συνέδριο
Όψεις της ελληνικότητας στη μουσική

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

ABSTRACTS

5-7 May 2006
International Musicological Conference
Aspects of Hellenism in Music

Organized by
IONIAN UNIVERSITY
STATE ORCHESTRA OF ATHENS
ATHENS CONCERT HALL

Ηλίας Χρυσσοχοΐδης

Από τον κήπο της διασποράς στο κελί του επαναπατρισμού: Ελληνισμός στη ζωή και το έργο του Νίκου Αστρονιδή

Για του κριτικούς και τους ακροατές, ο Νίκος Αστρονιδής (1921 -) ανήκει στους τελευταίους αντιπροσώπους της Εθνικής Σχολής. Πράγματι, τα πιο δημοφιλή του έργα (*Κυπριακή Ραψωδία, Δύο Κομμάτια σε Ελληνικό Ύφος, Αγ. Δημήτριος, Συμφωνία «1821»*) ταιριάζουν στο προφίλ που σχετίζεται με αυτή την παράδοση. Σε αυτό το πλαίσιο είναι αξιοσημείωτο ότι ο Αστρονιδής είναι Έλληνας κατά τα ήμισυ, γεννήθηκε και μεγάλωσε στη Ρουμανία χωρίς να μιλά Ελληνικά, πρωτοεπισκεύθηκε την Ελλάδα σε ηλικία 30 ετών, ενώ εγκαταστάθηκε στην Ελλάδα μόλις στην αρχή της τέταρτης δεκαετίας της ζωής του. Επιπρόσθετα, ανέπτυξε το μουσικό του ύφος στα κοσμοπολιτικά κέντρα του Βουκουρεστίου, του Καΐρου και του Παρισιού, χωρίς ποτέ να γοητευθεί από τα ιδεολογικά «χωράφια» του μουσικού εθνικισμού.

Η παρουσίαση αυτή αποβλέπει στον εμπλουτισμό του λόγου περί «ελληνισμού στη Μουσική», εξετάζοντας τη βιογραφική και καλλιτεχνική τροχιά του Αστρονιδή από τη Βεσσαραβία στη Θεσσαλονίκη και από τον ιδεαλιστικό νόστο της Ελληνικής διασποράς στον πολιτιστικό περιορισμό του επαναπατρισμού. Συνδυάζοντας το οδυσσειακό αρχέτυπο της επιστροφής με την τραγωδία της μετατόπισης στα Βαλκάνια, η ζωή του Αστρονιδή είναι η επιτομή του διπολικού σχήματος του να είσαι και να γίνεσαι Έλληνας. Στη μουσική του ο Αστρονιδής αγκαλιάζει τα Ελληνικά μοτίβα μόνο αφού απορροφήσει τον δεξιοτεχνισμό του Λίστ, το Ρουμανικό φολκλόρ και το Γαλλικό ιμπρεσιονισμό. Το γεγονός ότι η μουσική του ακούγεται σήμερα αδιαμφισβήτητα Ελληνική είναι ένας φόρος τιμής της εμπειρίας του Ελληνισμού ως πνευματική ταυτότητα (ιδιότητα του «είναι») πραγματωμένη μέσα από μια διαπολιτισμική ανταλλαγή (ιδιότητα του «γίνεσαι»). Αυτή η άποψη αμφισβητεί την υποδοχή του Αστρονιδή ως συνθέτη της «Εθνικής Σχολής», βοηθώντας την αποτίμησή του ως την πεμπτούσια του Έλληνα καλλιτέχνη.

Ilias Chrissochoidis

From the garden of diaspora to the cell of repatriation: Hellenism in the life and works of Nikos Astrinidis

For critics and listeners, Nikos Astrinidis (1921-) is a late representative of the Greek National School; indeed, his most popular works (*Cypriot Rhapsody, Two Pieces in Greek Style, St. Demetrios, Symphony "1821"*) match the profile associated with this tradition. It is remarkable to know, then, that Astrinidis is half-Greek, was born and raised in Romania without speaking any Greek, first visited Greece at the age of 30 and settled there only in his early forties. What is more, he developed his style in the cosmopolitan centers of Bucharest, Cairo, and Paris, and was never attracted to the ideological premises of music nationalism. This paper seeks to enrich the discourse of "Hellenism in music" by examining the biographical and artistic trajectory of Astrinidis, from Bessarabia to Thessaloniki and from the idealized *nostos* of the Greek Diaspora to the cultural confinement of repatriation. Combining the Ulyssean archetype of return with the tragedy of ethnic displacement in the Balkans, Astrinidis' life epitomizes the bifocal scheme of being and becoming Greek. In his music, too, Astrinidis embraces Greek themes only after absorbing Lisztian virtuosity, Romanian folklore, and French impressionism. That this music sounds unmistakably Greek today is a tribute to his experience of Hellenism as a spiritual identity (being) realized through cross-cultural exchange (becoming). Such view questions

the reception of Astrinidis as a "National School" composer, and helps us appreciate him as a quintessentially Greek artist.

Λορέντα Ράμου

Μνήμη και ταυτότητα στα έργα για πιάνο του Δημήτρη Δραγατάκη

Ο Δημήτρης Δραγατάκης έγραψε έντεκα έργα για πιάνο, ξεκινώντας πριν το 1940 και φτάνοντας ως το 2001. Τα περισσότερα από αυτά χαρακτηρίζονται από ένα βλέμμα προς το παρελθόν που εκφράζεται μέσα από τους τίτλους τους και κυρίως μια συγγένεια με στοιχεία αρχαϊκής και ηπειρώτικης μουσικής. Αυτή η συγγένεια φέρνει στην επιφάνεια μνήμες ενός παρελθόντος τόπου και χρόνου που προέρχονται από μια βαθιά βιωματική σχέση και αποτελούν την πιο προσωπική δημιουργική φλέβα του συνθέτη.

Θα γίνει σύντομη αναφορά στα έργα *Νοσταλγία*, στα αρχά μέρη από τις *Σονατίνες αρ. 1* και *αρ. 2*, στις μινιατούρες II και IV από τις *Αντίκες*, στο Larghetto των *Αναδρομών II*, στο αρχικό θέμα της *Σπουδής αρ. 2* και στα Largo τμήματα του *Μονόλογου αρ. 4*.

Η ελληνικότητα στο Δραγατάκη είναι η πλήρης συνειδητότητα μιας προέλευσης την οποία ο ίδιος βάζει στο επίκεντρο της μουσικής του, όπως φαίνεται και από τα επιλεγμένα αποσπάσματα. Δεν υπάρχει όμως συστηματοποίηση στη χρήση της αρμονίας, των ρυθμών ή των ηχοχρωμάτων (σε ενορχηστρώσεις κάποιων πιανιστικών αποσπασμάτων από τα προαναφερθέντα).

Η στάση του θέτει ερωτήματα για την έκφραση της ελληνικότητας και σε άλλους σύγχρονους συνθέτες. Η ταυτότητα αυτή περικλείει αναπόφευκτα την αναφορά στο ιστορικό/μουσικό ελληνικό παρελθόν και με ποιόν τρόπο; Με ποια στοιχεία θα μπορούσε να αποδοθεί ένας τέτοιος χαρακτηρισμός σε ένα έργο που αναφέρεται μόνο στον παρόντα χρόνο;

Lorenda Ramou

Memory and identity in the works for piano by Dimitris Dragatakis

Dimitris Dragatakis composed eleven piano pieces in a time span starting before 1940 and reaching 2001. Most of these works are characterized by a nostalgic gaze to the past expressed not only through their titles, but mainly through their relationship with archaic music and music from Epirus. This relationship brings to the surface recollections of a precedent time and place, which derive from a deep personal experience, constituting at the same time the composer's most personal creative vein.

A short reference will be made to Dragatakis' works: *Nostalgia*, the slow movements of *Sonatinas No.1* and *No. 2*, *Miniatures II* and *IV* from *Antiquities*, *Larghetto* from *Anadromon II*, the initial theme of *Etude No. 2*, and the *Largo* section from *Monologue No. 4*

Dragatakis' Hellenism is the absolute awareness of an origin, which the composer himself places in the center of his music as apparent in all the selected examples. However, there is no systemization in the use of harmony, rhythm and tone color (in orchestrations of certain aforementioned piano examples).

His position raises questions on the Hellenism expression in other contemporary composers. Does this identity unavoidably include references to historic/music Greek past, and if yes in what way? Which are the elements appropriate to attribute such a characterization in a work referring to present time only?

